

DE MIGRATIEMACHINE

In De migratiemachine, een essaybundel van het Rathenau Instituut onder redactie van Huub Dijstelbloem en Albert Meijer, geven diverse auteurs hun visie op het gebruik van nieuwe technologie in het migratiebeleid. Centraal staan de betrouwbaarheid en het tekort aan toezicht op de inzet van deze technologie.

STEFAN KOK

In april 2009 schafte staatssecretaris Albayrak het speciale toelatingsbeleid voor Somalische asielzoekers af. Niet omdat de situatie in Somalië veiliger is geworden – integendeel – maar omdat veel Somalische vluchtelingen in de ogen van de staatssecretaris vals speelden. Zij verminkten hun vingertoppen om vergelijking van vingerafdrukken in het Europese Eurodac-systeem te bemoeilijken. Ook lieten veel Somaliërs pleegkinderen overkomen. Het DNA-onderzoek, dat bij gezinshereniging vaak wordt ingezet voor het aantonen van de gezinsband, heeft uiteraard geen nut bij pleegkinderen. Toen bleek dat Somaliërs de technologische hulpmiddelen van Eurodac en het DNA-onderzoek buiten spel zetten, leidde dit tot een aanscherping van het toelatingsbeleid en niet tot bijvoorbeeld de inzet van extra hoorambtenaren die reisroute of gezinsband checkten.

Dit voorbeeld toont aan hoe belangrijk technologie is geworden in het migratiebeleid; volgens Dijstelbloem en Meijer is er sprake van een migratiemachine. Het gebruik van technologie voor migratiemanagement heeft voordelen, maar er kleven ook risico's aan, zowel vanuit juridisch als medisch-ethisch oogpunt. Bij de onstuitbare uitbreiding van databanken die aan elkaar worden gekoppeld, rijzen al gauw vragen op over privacy en rechtsbescherming. Het lezen en vastleggen van biometrische gegevens is veel minder betrouwbaar dan ambtenaren aannemen. Omdat er veel politieke druk staat op het migratiebeleid, wordt informatietechnologie vaak te snel ingezet zonder oog voor de complexiteit en beperkingen. Kortom: als men blind vertrouwt op technologieën kan dit leiden tot het onterecht weigeren van toegang, risicovolle uitzetting of onterechte criminalisering. Waarborgen voor het individu, zoals inzage, beroep, en parlementaire controle, zijn niet goed geregeld.

.....
De migratiemachine. De rol van technologie in het migratiebeleid is te koop in de boekhandel.

Prijs € 24,90

Van Gennep, 2009 (320 pagina's)

ISBN 978-90-55159-54-3
 .....

Efje van den Heuvel-Vromans, promovenda bij het Centre for Society and Genomics in Nijmegen, gaat in op het leeftijdsonderzoek bij alleenstaande minderjarige asielzoekers. Haar bijdrage heet treffend *Het lichaam als leugendetector*. Het leeftijdsonderzoek is nodig omdat voor alleenstaande kinderen een apart beleid geldt en veel kinderen hun leeftijd niet kunnen aantonen. Tussen Europese landen blijken echter grote verschillen te bestaan in de wijze waarop het leeftijdsonderzoek wordt uitgevoerd. De Nederlandse methode staat al langere tijd ter discussie, maar is in de rechtspraak wel geaccepteerd. Sinds 1999 worden in Nederland leeftijdsonderzoeken verricht via de *claviculamethode*. Vanaf 2008 gebeurt dit onder toezicht van het Nederlands Forensisch Instituut (NFI).

De in Nederland gebruikte methode om iemands leeftijd vast te stellen is gebaseerd op skeletrijping. Deze rijping verschilt van bot tot bot en verschilt ook tussen individuen. Volledige uitrijping van

het sleutelbeen gebeurt bij zowel mannen als vrouwen tussen de 20 en 32 jaar. Dat betekent dat bij uitrijping de persoon in kwestie altijd meerderjarig is. Maar hoe betrouwbaar is deze methode? Ook nadat er in 2004 een Commissie Leeftijdsonderzoek in het leven is geroepen, is hierover het laatste woord nog niet gesproken.

De discussies over de methode spitsen zich toe op representativiteit en betrouwbaarheid van het onderzoek. De Stichting Medisch Advies Kollektief (SMAR) stelt dat er onvoldoende representatief onderzoek is gedaan om de conclusies over rijping te rechtvaardigen. Het NFI wijst dit van de hand. Tevens is de beoordelbaarheid van röntgenfoto's in twijfel getrokken. Dit gebeurde onder andere door twee kinderradiologen. Hoewel het NFI erkent dat er moeilijkheden zijn, acht dit instituut toch voldoende waarborgen aanwezig. In 2005 bestempelde ook de Nederlandse Vereniging voor Radiologie de methode overeenkomstig de daaraan te stellen normen.

Maar er zijn meer bezwaren. Volgens sommige artsen wordt er een ethische grens overschreden, omdat straling risico's met zich brengt. In Duitsland (behoudens in het strafrecht) en in Groot-Brittannië is röntgenonderzoek niet toegestaan voor niet-medische doeleinden. Daarnaast worden de proportionaliteit en procedurele aspecten, met name over de instemming, ter discussie gesteld. Het gevolg van het niet meewerken aan een leeftijdsonderzoek is dat de asielzoeker als meerderjarige wordt beschouwd. Van den Heuvel-Vromans concludeert dat het in ieder geval de moeite waard zou zijn om andere methoden te onderzoeken en om de methoden van leeftijdsonderzoek op Europees niveau te harmoniseren.

De essaybundel van Dijstelbloem en Meijer legt op heldere en duidelijke wijze de pijnpunten bloot van de inzet van technologie in het migratiebeleid. *De migratiemachine* is een baanbrekend boek en een aanrader voor iedereen die zich bezighoudt met de technische en vooral ook de ethische aspecten van bestaand en toekomstig migratiebeleid. ●

Stefan Kok is beleidsmedewerker strategie bij VluchtelingenWerk Nederland.

Dijstelbloem, Huub en Albert Meijer (red.) *De migratiemachine. De rol van technologie in het migratiebeleid*. Van Gennep, 2009.